

Prof. Dr. Gernot Sydow, M.A.

Münster Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Fabian Wittreck

Münster Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

Alman ve Avrupa Anayasa Hukuku

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	V
Özet İçindekiler.....	IX
İçindekiler.....	XI

Kısım 1. Anayasa 1

Bölüm 1. Anayasa Hukukunun Referans Noktaları 1

A. Anayasa Hukuku Yaklaşımları: Anayasa Dogmatikliği ve Anayasa Teorisi.....	2
B. Anayasal Kavramlar ve Anayasal İşlevler.....	4
I. Biçimsel ve Maddi Anlamda Anayasa.....	5
1. Şekli Anlamda Anayasa.....	5
2. Şekli Anayasa Kavramının Etkinliği ve Sınırları.....	6
a. Birleştirme Teknikleri.....	6
b. Hiper Metin Yapısı.....	7
3. Maddi Anlamda Anayasa.....	8
II. Anayasanın İşlevleri.....	9
1. Bir Organizasyon Statüsü Olarak Anayasa.....	9
2. İktidarın Kurulması, Meşrulaştırılması ve Sınırlandırılması için bir Araç Olarak Anayasa.....	10
3. Programatik Anayasa: Değerler Düzeni Olarak Anayasa.....	11
III. Farklı Anayasal İşlevlerin Anayasa ile Olağan Hukuk Arasındaki İlişki Açısından Sonuçları.....	12
C. Anayasa ve Devlet.....	15
I. Devlet ve Anayasa İlişkisi.....	15
1. Tarihsel Perspektif.....	15
2. Hukuk Teorisi Perspektifi.....	15
3. Devlet Kavramının Sonuçları.....	17

II. Devlet ve Toplum Arasındaki Ayrımın Anayasal İşlevler Açısından Önemi.....	18
III. Anayasa Fikri, Demokrasi ve Halk Egemenliği Arasında Bağlantı Kurulması.....	19
D. Anayasa ve Avrupa Birliği	20
I. Avrupa Birliği İçin Sınıflandırma Denemeleri	20
1. 19. Yüzyıl Kategorileri Olarak Federal Devlet ve Devletler Konfederasyonu	20
2. Bir Devletler Birliği veya Anayasal Birlik Olarak Avrupa Birliği	22
3. Bir Ağ veya Çok Düzeyli Bir Örgüt Olarak Avrupa Birliği ..	23
II. Avrupa Anayasal Sorununun Yönleri.....	24
III. Değerlendirme Kriterleri.....	25
1. Terminolojik: Resmi Anayasal Terminoloji Eksikliği	25
2. Şekli: Birlik Antlaşmalarının Antlaşma Niteliği, Önceliği ve Değiştirilme Zorluluğu.....	27
a. Birincil Hukukun Sözleşmesel Niteliği	27
b. Birincil Hukukun Normlar Hiyerarşisindeki Üstünlüğü.....	28
c. Birincil Hukukun Zorlaştırılmış Değiştirilebilirliği	29
3. İşlevsel: Avrupa Birliği için Birlik Antlaşmalarının Anayasal İşlevleri.....	29
4. Maddi: Birlik Vatandaşları Arasında Bir Contract Social Olarak Birlik Antlaşmaları	29
IV. Sonuç: Avrupa Birliği'nin Anayasası Olarak Birlik Antlaşmaları31	
Bölüm 2. Kurucu İktidar ve Anayasa Yapımı	33
A. Anayasa Teorisinin Temel Kavramları	34
I. Egemenlik.....	34
II. Temel Kavramlar: Pouvoir Constituant ve Pouvoirs Constitués	36
III. Oluşturulmuş Güç Olarak Devlet Halkı	37
IV. Devlet Mensubiyeti ve Birlik Vatandaşlığı.....	37
1. Bir Aidiyet Unvanı Olarak Devlet Mensubiyeti	37
2. Federal Anayasa'ya Göre Vatandaşlık.....	38

3. Birlik Vatandaşlığı	40
B. Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Anayasası Olarak Federal Anayasa.....	42
I. 1949 Federal Anayasası'nın Yapılması ve Meşruiyet Temelleri ..	42
II. Birleşik Alman Anayasası Olarak Federal Anayasa	46
III. Federal Anayasa Madde 146.....	47
C. Avrupa Birliği'nin Anayasa Hukuku Olarak Avrupa Birliği Antlaşmaları.....	48
I. Sözleşmesel Temeller	48
1. Kurucu Antlaşmalar ve Amaçları	49
2. Yürürlükteki Birlik Anayasa Hukuku Olarak ABA, ABİHA ve Temel Haklar Şartı	52
II. Temel Kavramsal Anlayış	52
1. "Antlaşmaların Efendileri" Olarak Üye Devletler	53
2. Özerk Bir Hukuk Düzeni Olarak Avrupa Birliği	54
III. Birliğe Katılım (ABA Madde 49)	54
IV. Birlikten Çekilme İmkânı (ABA Madde 50).....	55
Bölüm 3. Anayasa Hukukunun Özellikleri.....	57
A. Anayasanın Normatifliği	57
I. Doğrudan Uygulanabilir Hukuk Olarak Anayasa Hukuku	58
II. Kurallar ve İlkelerin Hukuk Teorisi Bakımından Ayrımı.....	60
III. Giriş Bölümleri.....	62
1. Federal Anayasa'nın Giriş Bölümünün Normatifliği.....	62
2. Birlik Antlaşmalarının Giriş Bölümlerinin Normatifliği	63
3. Özellikle: "Önsöz Tanrısı"	63
B. Anayasa Hukukunun Üstünlüğü	64
I. Ulusal Hukukta Normlar Hiyerarşisi	64
1. Anayasanın Olağan Hukuk Karşısındaki Üstünlüğü.....	65
2. Olağan Hukukun Anayasaya Göre Uygulanma Önceliği.....	67
3. Olağan Hukukun Anayasaya Uygun Olarak Yorumlanması.....	68
II. Avrupa Birincil ve İkincil Hukuku.....	70
C. Anayasal Yorumlama Yöntemleri	72
I. Federal Anayasanın Yorumlanması	72

II. Avrupa Birincil Hukukunun Yorumlanması.....	75
Bölüm 4. Alman Hukuku ve Avrupa Hukuku Arasındaki İlişki.....	79
A. Giriş.....	79
I. Konular ve Sorular.....	79
II. Başlangıç Noktaları.....	80
III. Alman ve Avrupa Hukuku Arasındaki İlişkinin Karmaşıklığının Nedenleri.....	82
B. Birlik Hukuku Perspektifinden Ulusal Hukukla İlişki	84
I. Üye Devletlerin Birlik Değerleriyle İlgili Yükümlülüğü.....	84
1. Birlik Anayasa Hukukundaki Dayanak, ABA Madde 2	84
2. Hukukun Devleti Eksiklikleri İçin Yaptırım Mekanizmaları.....	85
a. Siyasi ve Yargısal Yaptırım Mekanizmaları.....	85
b. Hukuk Devleti Gerekliliklerinin Mali Açıdan Uygulanması.....	86
II. Avrupa Hukukunun Doğrudan Uygulanabilirliği ve Önceliği ...	87
1. Gerekçelendirme Yaklaşımı: Özerk Bir Hukuk Düzeni Olarak Birlik Hukuku	87
2. Birlik Hukukunun Doğrudan Uygulanabilirliği.....	88
a. Birincil Hukukun Doğrudan Uygulanabilirliği.....	88
b. Düzenlemelerin Doğrudan Uygulanabilirliği.....	89
c. Direktiflerin Uygulanması Gerekliliği.....	90
d. İstisnai Durumlarda Direktiflerin Doğrudan Etkisi	91
3. Birlik Hukukunun Uygulanma Önceliği	93
a. Öncelik Doktrininin Avrupa Adalet Divanı Tarafından Teleolojik Gerekçelendirmesi	93
b. Öncelik Doktrininin Uygulanma Önceliği ile Sınırlandırılması.....	94
c. Derinleşme: Uygulanma Önceliği ile Geçerlilik Önceliği Arasındaki Fark.....	95
4. Uygulanma Önceliği Doktrini için Pozitivizasyon Yaklaşımları.....	97
5. Uygulanma Önceliği ile Avrupa Birliği Yetkilerinin Engelleyici Etkisi Arasındaki İlişki.....	98
C. Federal Anayasa'nın Bütünleştirici Anayasal Hukuku	99

I. Entegrasyon Görevi: Bir Devlet Hedefi Olarak Avrupa Birliği ..99	
II. Entegrasyonun Ön Koşulu: Avrupa Birliği'nin Federal Anayasa ile Yapısal Paralellliği 99	
III. Egemenlik Haklarının Avrupa Birliği'ne Devri İçin Entegrasyon Prosedürü100	
1. Sözleşme Akdi Konusunda Federal Yetki.....101	
2. Bir Sözleşme Kanununun Gerekliliği.....101	
a. Sözleşme Kanununun İşlevleri101	
b. Sözleşme Kanunun Gerekliliği102	
c. Antlaşma Kanunları İçin Nitelikli Çoğunluk Gereklikleri.....104	
3. Egemenlik Haklarının Avrupa Birliği'ne Devrinde Esas Bakımından Bağlayıcı Hususlar.....105	
IV. Federal Anayasa Perspektifinden Birlik Hukukunun Doğrudan Uygulanabilirliği ve Uygulanma Önceliği.....106	
1. İç Hukukta Uygulanabilirlik için Hukuki Uygulanma Hükmü Gerekliliği106	
2. Birlik Hukukunun İç Hukuktaki Hiyerarşik Sırası: Uygulanma Önceliğinin İlkesel Kabulü107	
3. Alman Hukukunda Birlik Hukukunun Uygulanma Önceliğinin Sınırları108	
a. Birlik Hukukunun Uygulanma Önceliğine Getirilen Sınırlamaların Anayasal Dayanakları.....108	
b. Temel Hakların Saklı Tutulması (<i>Solange içtihadı</i>) ...110	
c. Yetkilerin Saklı Tutulması (<i>Ultra-Vires</i> Denetimi)112	
d. Kimlik Denetimi113	
e. Federal Anayasa Mahkemesi'nin Denetim Çekinceleri Arasındaki İlişki114	
V. Federal Anayasa Mahkemesi'nin Denetim Yetkisinin Birlik Hukuku ile Uyumunu.....115	
1. Ulusal Denetim Çekincelerinin İçerik Bakımından Birlik Hukuku ile Uyumunu115	
2. Çatışmanın Usule Bağlanması: Federal Anayasa Mahkemesi ile Avrupa Adalet Divanı Arasındaki "İş Birliği İlişkisi"116	

D. Derinleşme	119
I. Aktör Merkezli Bakış: Bir Yargısal Yetki Uyuşmazlığı Olarak Uygulanma Önceliği.....	120
II. Siyasi Etkiler: Yargısal İnatçılık Yoluyla Temel Haklar ve Demokraside İlerlemeler.....	121
III. Anayasa Teorisi: Heterarşik Bir Hukuki Kaynaklar Doktrininin Olanakları	122
Kısım 2. İlkeler.....	125
Bölüm 5. Demokrasi.....	125
A. Bir Egemenlik Biçimi Olarak Demokrasi	126
I. Batı Demokrasi Kavramının Temel İlkeleri.....	126
II. Temsilî Demokrasi İlkesi.....	128
1. Temsil Fikri.....	128
2. Temsil ve Sosyolojik Temsiliyet Arasındaki Farklılaşma....	129
3. Temsilî ve Doğrudan Demokrasinin Karşılaştırılması.....	130
III. Çoğunluk İlkesinin Gerekçelendirilmesi ve Sınırları.....	131
1. Çoğunluk İlkesinin Gerekçelendirilmesi.....	131
2. Parlamenter Hükümet Sisteminde Muhalefetin İşlevleri...	132
3. Çoğunluk İlkesinin Anayasal Sınırları.....	134
a. Çoğunluk İlkesinin Anayasal Sınırlarının İşlevleri.....	134
b. Çoğunluk İlkesini Sınırlandırma Araçları	135
IV. Demokrasi ve Hukuk Devleti İlkesi Arasındaki İlişki.....	135
1. İşlevsel Perspektif.....	135
2. Tarihsel Perspektif.....	136
a. Almanya’da Demokrasi ve Hukuk Devleti.....	136
b. Avrupa Entegrasyon Sürecinde Demokratikleşme ve Hukuk Devleti	136
B. Federal Anayasa’nın Demokrasi Kavramı.....	137
I. Temsilî Demokrasi Lehine Tutarlı Karar	137
1. Federal Düzey	137
2. Eyaletler Düzeyi	138

II. Tüm Devlet Otoritesinin Demokratik Meşrulaştırılması İçin Gerekenler	139
1. Meşruiyetin Merkezi Aracıları Olarak Parlamento Seçimleri ve Parlamento	139
2. Meşrulaştırmanın Kolları: Kurumsal, Kişisel ve Olgusal Meşrulaştırma	140
a. Demokratik Meşrulaştırmanın Temel Biçimleri	140
b. Meşrulaştırma Kollarının Tamamlayıcılığı.....	141
3. Kesintisiz Meşrulaştırma Zinciri Gerekliği.....	142
a. Parlamento Aracılığıyla Meşrulaştırma Zincirinin Oluşturulması.....	142
b. Diğer Karar Mercilerinin Müdahalesinin Yasaklanması.....	142
c. Bakanlıklar Kapsamı Dışında Alan Yasağı	144
III. Bu Meşrulaştırma Modelinin Tek Taraflılığına Yönelik Eleştiriler	145
1. Bu Meşrulaştırma Modelinin Tarihsel Koşulları	145
2. Alternatif Meşrulaştırma Yöntemleri	146
3. Arabulucu Görüşler: Farklı Meşrulaştırma Yöntemlerinin Tamamlayıcılığı	147
IV. Demokrasi İlkesinin Sübjektifleştirilmesi.....	147
C. Avrupa Birliği'nin Demokratik Meşrulaştırılması.....	149
I. Avrupa Birliği'nin Demokratik Anayasalaşmasının Gerekliği	149
II. Uluslarüstü Demokratik Meşrulaştırmanın Yapısal Sorunları..	149
III. Avrupa Birliği'nin Parlamenter Meşrulaştırılması.....	151
1. Düalist Meşrulaştırma Kavramı	151
2. Avrupa Birliği İçin Müstakil Meşrulaştırma Özneleri Olarak Ulusal Halklar ve Birlik Vatandaşları	152
3. Parlamenter Meşrulaştırmanın Aracı Yolları.....	154
a. Avrupa Birliği Parlamentosu Aracılığıyla Meşrulaştırma.....	154
b. Avrupa Birliği'nin Üye Devletlerin Parlamentoları Aracılığıyla Meşrulaştırılması.....	155
IV. Avrupa Birliği İçin Alternatif ve Tamamlayıcı Meşrulaştırma Kavramsallaştırmaları.....	156

1. Yaklaşım Noktaları	156
2. Şeffaflık ve diyalog	156
3. Avrupa Düzeyinde Doğrudan Demokrasi Biçimleri.....	158
4. Avrupa Birliği'nin Çıktı Meşrulaştırması Yoluyla Meşrulaştırılması?	159
D. Entegrasyonun Önünde Bir Engel Ya Da Entegrasyon İçin Bir Gerekliklik Olarak Demokrasi	161
I. Avrupa Entegrasyonunun Önünde Bir Engel Olarak Demokrasi	161
II. Entegrasyon İçin Bir Gerekliklik Olarak Demokrasi	163
Bölüm 6. Hukuk Devleti	165
A. Kuvvetler Ayrılığı	167
I. Federal Anayasa'da Kuvvetler İç İç Geçmesi	168
II. Birlik Kurumlarının Kurumsal Dengesinin Gerekliliği.....	171
B. Kanunun Üstünlüğü ve Zorunluluğu.....	172
I. Kanunun Üstünlüğü.....	172
II. Kanunilik Zorunluluk(ları)	173
C. Hukuk Güvenliği	176
I. Hukuki Açıklık	176
II. Geriye Yürümezlik Yasağı.....	177
D. Ölçülülük	178
E. Bir Özgürlük, Güvenlik ve Hukuk Alanı Olarak Avrupa Birliği.....	181
Bölüm 7. Federal Devlet, Sosyal Devlet, Cumhuriyet, Laiklik	183
A. Federal devlet	184
I. Eyaletlerin Anayasal Özerkliği ve Homojenlik Şartı.....	185
II. Federal Sadakat	188
III. Rekabetçi Federalizme Karşı Üniterleşme	190
IV. Yeniden Yapılanma (Federal Anayasa Madde 29)	191
B. Refah devleti.....	191
I. Maddi İçerik.....	192
II. Bağlayıcılık ve Hukuki Etki.....	193
III. Sosyal Bir Birlik Olarak Avrupa Birliği	194

C. Cumhuriyet	195
I. Şekli Cumhuriyet Anlayışı	195
II. Cumhuriyet İlkesinin Maddi İçeriği?.....	195
D. Devlet Erkinin Laikliği	197

Kısım 3. Kurumlar 203

Bölüm 8. Parlamentolar 203

A. Alman Federal Meclisi ve Avrupa Parlamentosu'nun İşlevleri Ve Yetkileri	204
I. Temsil	205
II. Seçim ve Kuruculuk	206
1. Federal Meclis'in Seçim ve Kuruculuk Hakları	206
2. Avrupa Parlamentosu'nun Seçim ve Kuruculuk Hakları.....	208
III. Yasama.....	209
IV. Bütçe Hukuku.....	210
1. Federal Meclis	210
2. Avrupa Parlamentosu	211
V. Denetim.....	211
1. Yürütmenin Parlamenter Denetlenmesi Araçları	212
2. Soruşturma Yetkisi	214
VI. Federal Meclis'in Avrupa Birliği'nin İşlerine Katılımı	214
B. Parlamento Seçimleri.....	217
I. Alman Federal Meclisi Seçimleri	218
1. Seçim Hakkı İlkeleri	218
a. Genellik	218
b. Doğrudanlık.....	219
c. Serbestlik.....	219
d. Eşitlik	220
e. Gizlilik.....	222
f. Açıklık.....	222
g. "Demokrasi Talep Etme Temel Hakkı"	223
2. Seçim Sistemi	224

II. Avrupa Parlamentosu Seçimleri.....	225
1. Koltuk Dağılımının Belirlenen Şekilde Yapılması	225
2. Birlik Vatandaşlarının Oy Kullanma Yeterliliği	228
C. Fesih hakkı	228
I. Alman Federal Meclisi	229
II. Avrupa Parlamentosu.....	231
D. Parlamentoların Yapısı ve İşleyişi	231
I. Federal Meclis'in Yapısı ve İşleyişi.....	231
1. Yasama Dönemi ve Süreksizlik.....	231
2. İçtüzük.....	232
3. Parlamento Üyelerinin Hakları	234
a. Karşı Haklar	238
b. Dokunulmazlık ve Tazminat (Federal Anayasa Madde 46)	239
c. İfade Vermeyi Reddetme Hakkı ve El Koyma Yasağı (Federal Anayasa Madde 47).....	242
d. Federal Anayasa Madde 48 Kapsamındaki Haklar	243
e. Milletvekillerinin Hukuken Korunması	246
4. Fraksiyonlar.....	247
5. Komisyonlar	249
6. Başkanlık Divanı ve İhtiyar Heyeti	251
II. Avrupa Parlamentosu'nun Yapısı ve İşleyişi	253

Bölüm 9. Yasama İşlevine Sahip Yürütmesel Organlar 255

A. Birbirine Geçmiş Yetki ve Düzeylerin İfadesi Olarak Federal Konsey ve Avrupa Birliği Konseyi	255
I. Federal Konsey ile Avrupa Birliği Konseyi Arasındaki Yapısal Ortaklıklar	255
II. Yetkilerin ve Kademelerin İç İç Geçmesinin Amacı ve Nedenleri.....	257
III. Sonuçlar ve Karşı Stratejiler.....	258
B. Federal Konsey	259
I. Teşkil	259
II. Kuvvetler Ayrılığı Kavramı Çerçevesinde İşlevi.....	260

III. Federal Konsey'in Yetkileri.....	261
1. Federal Yasamaya Katılım.....	262
2. Federal Devlet İdaresine Katılım	262
3. Avrupa Birliği ile İlgili Konulara Katılım (Federal Anayasa Madde 23/4-6).....	263
IV. Federal Konsey'in Çalışma Şekli	263
1. İçtüzük.....	263
2. Oylama Biçimleri	263
C. Avrupa Birliği Konseyi	264
I. Tanımlama.....	264
II. Konsey'in Organizasyonu.....	265
1. Oluşum ve Başkanlık	265
2. Konuya Bağlı Olarak Oran Formasyonları.....	265
3. Konsey'deki Alman Temsilciler Olarak Eyalet Bakanları.....	266
III. Konsey'in Yetkileri	267
IV. Çalışma Biçimleri, Usul ve Karar Alma	268
1. Konsey Toplantıları	268
2. Hazırlık ve Destek Komiteleri	269
3. Karar Çoğunlukları	269

Bölüm 10. Yürütme Organları..... 271

A. Yürütmenin Tanımlanmasına İlişkin Sorunlar	271
B. Federal Başkan	273
I. Konum, İşlev ve Yetkiler.....	273
1. Konum ve İşlev	273
2. Yetkiler.....	275
3. Yetki Kullanımı: Bağlı Yetkiler, Takdir Yetkisi, Denetim Hakları.....	276
a. Yasal Olarak Bağlayıcı Yükümlülükler	276
b. Federal Kanunlarla İlgili Şekli Denetim Hakkı.....	276
c. Federal Kanunlarla İlgili Maddi Denetim Hakkı.....	277
d. Birlik Hukuku Esaslarına Karşı Denetim Hakkı.....	278
4. Yetkilerin Kullanılması: Karşı İmza Yükümlülüğü	279
II. Federal Kongre Tarafından Seçim.....	280

III. Federal Cumhurbaşkanının Temsili.....	281
IV. Cumhurbaşkanının Görevden Alınması.....	282
C. Federal Hükümet.....	282
I. Hukuki Dayanak	282
1. Federal Anayasa.....	282
2. Federal Bakanların ve Parlamenter Devlet Sekreterlerinin Hukuki İlişkilerine Dair Kanunlar	283
3. Federal Hükümet'in İktüzüğü.....	283
4. Koalisyon anlaşmaları	284
II. Pozisyon, İşlevler ve Yetkiler	285
1. Konum ve İşlev	285
2. Yetkiler.....	286
3. Hükümetin Resmî Açıklamalarında Tarafsızlık Yükümlülüğü.....	287
III. Federal Hükümetin Atanması ve Görev Süresinin Sona Ermesi	289
1. İlkeler.....	289
2. Federal Şansölyenin Seçilmesi ve Atanması	289
3. Federal Bakanların Atanması	290
4. Güvensizlik Oyu.....	291
5. Güvenoyu Talebi	292
6. “Gerçek Olmayan” Güven Oyu.....	293
7. İşlemlerin Geçici Olarak Devam Ettirilmesi.....	295
IV. Federal Hükümetin Yapısı ve İşleyişi	296
1. Federal Hükümetin Yapısı ve Federal Şansölyenin Organizasyonel Yetkileri.....	296
2. Çalışma Şekli: Federal Şansölyenin Direktif Verme Yetkisi, Bölümleşme İlkesi, Kolektiflik İlkesi.....	297
a. Federal Şansölyenin Direktif Verme Yetkisi	298
b. Bölümleşme İlkesi	298
c. Federal Hükümetin Kolektif Kararları	299
3. Federal Hükümetin Parlamentoya Bilgi Sağlama Yükümlülüğü.....	299
4. Halkla İlişkiler Çalışmaları ve Uyarılar	300

D. Avrupa Birliği Zirvesi.....	301
I. Pozisyon, İşlev ve Yetkiler	301
1. Avrupa Birliği'nin Kurumsal Yapısı İçindeki Konumu	301
2. İşlevleri	301
3. Yetkiler.....	301
II. Teşkil	302
1. Devlet ve Hükümet Başkanları	302
2. Avrupa Birliği Zirvesi Başkanı	303
III. Çalışma Şekli.....	303
E. Avrupa Komisyonu	304
I. Pozisyon, İşlevler ve Yetkiler	304
1. Konum ve İşlevler	304
2. Yetkiler.....	305
II. Yapı, Atama, Görevden Alma	306
1. Komisyon'un yapısı	306
2. Komisyon Başkanının Seçilmesi	307
3. Komisyon Üyelerinin Atanması.....	308
4. Komisyon Aleyhine Güvensizlik Oyu Önergesi (ABA 17. madde 8. fıkra, ABİHA 234. madde).....	308
III. Komisyon'un Çalışma Yöntemleri	308
1. Komiserlerin Kolejyal Çalışma Yöntemleri	308
2. Genel Müdürlükler ve İdari Görevlerin Dışsallaştırılması.....	309
F. Diğer Yürütme Organları.....	309
I. Merkez Bankaları	310
II. Ortak Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi....	311
III. Reform Perspektifi: Avrupa Ekonomik Yönetişimi ve Avrupa Maliye Bakanı?	311

Bölüm 11. Mahkemeler 313

A. Alman Yargısının Yapısı.....	313
I. Federal Anayasa Mahkemesi	314
1. Hukuki Kaynaklar	314
2. Statü ve Kurumsal Yapılanma	314
3. Eyalet Anayasa Mahkemeleri.....	316

II. Uzmanlaşmış Yargı Alanları	317
B. Avrupa Yargısının Yapısı.....	319
I. Birlik Mahkemeleri.....	319
II. Avrupa Adalet Divanı'nın Avrupa Entegrasyonu Sürecindeki İşlevi.....	321
C. Hakimlerin Atanması ve Yasal Statüleri	323
I. Federal Anayasa Mahkemesi Yargıçlarının Seçimi	323
II. Avrupa Adalet Divanı Yargıçlarının Atanması	326
III. İhtisas Mahkemeleri Hakimlerinin Atanması	328
IV. Yargıç Bağımsızlığının Güvenceleri.....	330
1. Yargıç Bağımsızlığı Kavramı.....	330
2. Federal Anayasa Kapsamında Yargıç Bağımsızlığı.....	331
a. Nesnel Bağımsızlık	331
b. Kişisel Bağımsızlık	332
c. Bağımsızlığın Kurumsal Güvenceleri	333
3. Birlik Hukukunda Yargıç Bağımsızlığı.....	334
Bölüm 12. "Anayasal Yaşama Katılan Organlar" Olarak Partiler	337
A. Parti Kavramı ve İşlevi.....	338
I. İşlev.....	338
II. Parti Kavramı.....	338
B. Federal Anayasa Bağlamında Anayasal Statü.....	341
I. İç düzen.....	342
1. Demokratik İlkeler	342
2. Parti İçi Seçimler ve Oylamalar	343
3. Parti Üyeliği ve -Özellikle- Sona Ermesi.....	345
4. Parti Yargısı.....	346
II. Özgürlük ve Eşitlik	347
1. Özgürlük	347
2. Eşitlik	347
III. Parti Finansmanı	348
IV. Parti Yasağı	350
1. Parti Yasağı Usulü.....	350

2. “Savunmacı Demokrasi” nin Bir İfadesi Olarak Parti Yasağı	351
3. Yasaklama Koşulları	352
a. Özgürlükçü Demokratik Temel Düzen.....	352
b. Parti	353
c. Hedefler	353
d. Taraftarların Davranışları	354
e. Ortadan Kaldırma/Zarar Verme	354
f. Eşiği Aşma.....	354
g. Potansiyellik.....	354
4. Yasaklama Usulü.....	355
5. Yasağın Sonuçları.....	355
6. Mali Kaynakların “Kurutulması” Prosedürü	356
7. “Yasaklama Ayrıcalığı”	356
V. Partilerin Hukuken Korunması	357
1. Organ Uyuşmazlığı Davası.....	357
2. Anayasa Şikâyeti	358
3. Tanınmamaya Karşı İtiraz.....	358
C. Avrupa Düzeyinde Partilerin Anayasal Konumu.....	360

Kısım 4. Usul 363

Bölüm 13. Anayasa Değişikliği..... 363

A. Federal Anayasa Değişikliği.....	364
I. Anayasa Değişikliği Usulü.....	364
1. Metnin Değiştirilmesi Gerekliği (Federal Anayasa madde 79 fıkra 1 cümle 1).....	364
2. Üçte İki Çoğunluk (Federal Anayasa madde 79 fıkra 2)....	366
II. Anayasal Değişikliğin Maddi Sınırları (Federal Anayasa madde 79 fıkra 3).....	367
III. Direnme Hakkı (Federal Anayasa madde 20 fıkra 4).....	371
1. Konum ve Dogmatik Sınıflandırma	371
2. İşlevler	372
a. Sembolik İşlev	372

b. Meşrulaştırma ve İade İşlevi.....	372
3. Münferit Sorunlar	373
4. Birlik Hukukunda Direnme Hakkı?	373
B. AB Antlaşmalarının Değiştirilmesi.....	373
I. Antlaşma Değişikliği Usulü (ABA madde 48).....	374
1. Olağan Değişiklik Usulü (ABA madde 48 fıkra 2-5)	374
2. Basitleştirilmiş Değişiklik Usulleri (ABİHA Madde 48 (6-7))	375
a. ABA Madde 48/6 Kapsamındaki Usul	375
b. Passerelle Klozu (ABA madde 48 fıkra 7)	376
3. Sözleşme Değişikliğinin Sınırları?	377
II. Ulusal Anayasa Hukukundaki Yetkilerin Devrinin Sınırları.....	377
III. Antlaşma Değişikliği Altında Daha Derin Entegrasyon Usulü.....	379
1. Birliğin Kendi Araçları (ABİHA madde 311)	379
2. Yetki Tamamlama Klozu (ABİHA madde 352).....	379
3. Diğer Düşük Eşlikli Tamamlayıcı Usuller	381

Bölüm 14. Yasama 383

A. Yasamanın Anlamı, Biçimleri ve Yol Gösterici İlkeleri.....	384
I. Yasama, Yürütme ve Yargı Arasındaki İlişki.....	384
II. Yasama Aktörleri	385
1. Devletsel ve Uluslarüstü Yasama.....	385
2. Özel Yasama	386
3. Parlamenter Yasama ve Halk Yasaması.....	387
III. Yasama İçin İdealler, Yol Gösterici İlkeler ve Rasyonellik Gereklikleri.....	388
1. Kodifikasyon İdeali.....	388
2. Yasama İçin Şekli, Maddi ve Usulü Rasyonellik Gereklikleri	390
3. Alman Anayasa Hukukundaki Hukuki Dayanaklar.....	391
a. Normatif Dayanaklar	391
b. Eleştiri	392
4. Avrupa Hukukunda Hukuki Dayanaklar	393
B. Yasama İçin Yetki Alanları.....	394

I. Avrupa ve Alman Anayasa Hukuku Arasındaki Yapısal Paralellikler ve Farklılıklar.....	394
II. Yetkilerin Uluslarüstü ve Devlet İçi Dağılımına İlişkin İlkeler ..	395
1. Devletin Kapsamlı Temel Yetkileri	395
2. Yasama Yetkilerinin Federal Devlet ve Eyaletler Arasında Paylaştırılması.....	396
3. Avrupa Birliği'ne Münferit Yetki Verme İlkesi.....	398
III. Yetkilendirme Hükümlerinin Uygulanma Sistematiği ve Alanı	399
1. Anayasal Normlaştırma Sistematiği.....	399
a. Federal Anayasa'da Yasama Yetkilerinin Normlaştırılması	399
b. Avrupa Hukukunda Uluslarüstü Yasama Yetkilerinin Normlaştırılması.....	400
2. Yetkilendirme Kurallarının Uygulanma Alanı.....	402
IV. Yetki Kategorileri	403
1. Münhasır Yasama Yetkileri	403
2. Yarışan veya Paylaşılan Yasama Yetkileri.....	405
a. Federal Anayasa'da Yer Alan Yarışan Yasama	405
b. Birlik Hukukunda Paylaşılan Yetkiler	405
3. Çifte Yetkiler.....	406
a. Eyaletlerin Aykırı Yetkileri	406
b. Avrupa Birliği ve Üye Devletlerin İkili Yetkileri	407
4. Birliğin Destek, Koordinasyon ve Tamamlayıcı Yetkileri ..	408
5. Yetki Tamamlama Klozu, Konu Bağlamı ve Konunun Niteliği Gereği Yetkiler.....	408
a. Konu Bağlamı Gereği Federal Yetkiler	408
b. Konunun Doğası Gereği Federal Yetkiler	409
c. Avrupa Birliği İçin Tamamlayıcı Yetki Maddesi	409
V. Yetkilerin Kullanılmasına İlişkin Kurallar	410
1. Yetkilerin Kullanılmasına İlişkin Kuralların Önemi.....	410
2. Gerekliklik Hükmü, Federal Anayasa madde 72 fıkra 2	411
3. Bir Yetki Kullanma Kuralı Olarak İkincillik İlkesi	412
4. Bir Yetki Kullanma Kuralı Olarak Ölçülülük İlkesi	413

5. Direktif ve Tüzük Arasındaki Seçimin Ölçülülük İlkesine Göre Belirlenmesi.....	414
VI. Usulü Güvenceler ve Yetki Düzenlemelerinin Yargılanabilirliği	416
1. Usulü ve Maddi Hukuki Güvence Mekanizmaları Arasındaki İlişki.....	416
2. Avrupa Birliği'nin Yasa Tasarılarına İlişkin Özel Gerekçelendirme Yükümlülükleri.....	417
3. Erken Uyarı Mekanizması ve İkincillik İtirazı	417
4. Yetki Hükümlerinin Anayasa Mahkemesi Tarafından Denetimi	418
C. Yasama Organları ve Katılmaya Yetkililer.....	419
I. Yetki Alanı ve Organ Yetkileri Arasındaki İlişki.....	419
II. Yasama İnisiyatifi Hakkı	420
1. Federal Yasama İçin Yasama İnisiyatifi Hakkı.....	421
2. Avrupa Birliği Yasaması İçin Yasama İnisiyatifi Hakkı	421
a. Kural Olarak İnisiyatifin Komisyon Tekelinde Olması.....	421
b. Diğer Aktörlerin İnisiyatif Hakları	422
c. Avrupa Vatandaş İnisiyatifi	422
III. Federal Yasama İçin Organ Yetkileri	424
1. Federal Meclis'in Karar Alma Yetkisi	424
2. Federal Konsey'in Onay ve İtiraz Hakları	424
IV. Avrupa Birliği Yasaması İçin Organ Yetkileri ve Katılım Hakları.....	426
1. İlke Olarak Eşit Yasama Organları Olarak Parlamento ve Zirve.....	426
2. Ekonomik ve Sosyal Komite ile Bölgeler Komitesi'nin İstişare Hakları.....	427
3. Ulusal Parlamentoların Katılımı: Avrupa Birliği Perspektifinden Amaç	428
4. Federal Meclis ve Federal Konseyin Katılımı: Alman Anayasa Hukukunun Amacı.....	429
D. Parlamenter Yasama Süreci.....	431
I. Yasama Sürecine Anayasal ve Sosyolojik Bakış.....	431

II. Yasa Tasarılarının Alman Federal Meclisi'nde Okunması ve Komisyonlarda Görüşülmesi	432
1. Alman Federal Meclisi'nde Okumalar ve Komisyon Görüşmeleri	432
2. İçtüzük Kurallarının İhlalinin Sonuçları	433
III. Avrupa Birliği Yasa Tasarılarının Görüşülmesi	434
1. ABİHA'nın 294. Maddesi Uyarınca Okumalar ve Komite Müzakereleri	434
2. Okumaların Üçlü Görüşme ile Tamamlanması	435
a. Üçlü Görüşmenin İşleme Biçimi	435
b. Birincil Hukuk Kapsamında Kabul Edilebilirlik ve Sorunlar	436
c. Üçlü Görüşmeye Alternatifler	437
3. Federal Meclis'in Avrupa Birliği Yasamasına Katılımı	437
4. Federal Konseyin Avrupa Birliği Yasamasına katılımı (Federal Anayasa madde 23 fıkra 4-6)	439
IV. Uzlaştırma Usulü	440
1. Federal Anayasa Madde 77 Fıkra 2 Uyarınca Uzlaştırma Usulü	440
2. ABİHA'nın 294 (10-14) Maddesi Uyarınca Uzlaştırma Usulü	441
V. Yasama Kararı, Yasaların Yayımlanması ve Yürürlüğe Girmesi	442
1. Yasama Kararı (Federal Anayasa Madde 77 Fıkra 1) ve Kanunun Oluşması (Federal Anayasa Madde 78)	442
2. Federal Cumhurbaşkanı'nın Federal Yasalar Yürürlüğe Girmeden Önce İnceleme Hakkı	442
3. Avrupa Yasalarının İmzalanması ve Duyurulması	444
4. Yürürlüğe Girme: Dış ve İç Etki	444
E. Yürütme Yasamasının Anayasal Gereklilikleri ve Kısıtlamaları	444
I. Yürütme Mevzuatının Amaçları ve Meşrulaştırma Sorunları	444
II. Yürütme Yasamasının Biçimleri	446
1. Temeller	446
2. Kanun Eklentisi Yürütme Hukuku: İdari Düzenleyici İşlemler, Delege Edilen Hukuk, Uygulama Hukuku	448
3. Yürütme Yasamasının Diğer Biçimleri	450

III. Yürütmenin Kanun Eklentisi Yasama Yapmasına İlişkin Anayasal Gereklilikler	451
1. İdari Düzenleyici İşlemlerin Tesis Edilmesi İçin Federal Anayasa Madde 80'den Kaynaklanan Gereklilikler.....	451
2. ABİHA'nın 290. Maddesi Uyarınca Delege Edilmiş Hukuka İlişkin Gereklilikler.....	451
3. Uygulama Hukuku İçin ABİHA'nın 291/2 Maddesi'nden Kaynaklanan Gereklilikler.....	453

Bölüm 15. Yargı 455

A. Yargı Yetkileri	455
I. Yargı Tekeli	456
II. Egemen Eylemlerin Gerekçelendirilebilirliği.....	457
1. Hukuki Koruma Güvencesi ve İlgili Yetkiler	457
2. Avrupa Adalet Divanı'nın Yetkileri	458
III. Anayasa Mahkemelerinin "İçtihat Birliği"	459
IV. Normları Reddetme Yetkisi	461
1. Federal Anayasa Mahkemesi.....	461
2. Avrupa Adalet Divanı	462
B. Federal Anayasa Mahkemesi Önünde Seçilmiş Davalar	463
I. Anayasal Usul Hukukunun Temel Şeması	463
II. Organ Uyuşmazlığı Usulü	465
1. Konum ve İşlev	465
2. Yazılı Sınavda İnceleme	466
a. Başvuru Sahibinin ve Davalının Taraf Olma Ehliyeti (Ayrıca: Başvuru Yapma Yetkisi).....	466
b. Uyuşmazlığın Konusu	468
c. Başvuru İçin Yetki.....	469
d. Dava Takibi İçin Pasif Yetki	470
e. Hukuken Korunma İhtiyacı.....	471
f. Şekil ve Süre.....	471
g. Esas/Gerekçe.....	471
III. Soyut Norm Denetimi	472

1. Konum ve İşlev	472
2. Yazılı Sınavda İnceleme	473
a. Başvuru İçin Yetkilendirme	473
b. Başvurunun Konusu	474
c. Başvuru İçin Yetki.....	475
d. Şekil ve Süre	476
e. Usul.....	476
f. İnceleme Ölçütü ve Esas/Gerekçe.....	476
IV. Somut Norm Denetimi	477
1. Konum ve İşlev	477
2. Yazılı Sınavda İnceleme	479
a. Havale Yetkilendirmesi.....	479
b. Havale Konusu.....	479
c. Havale Yetkisi	481
d. Şekil ve Süre.....	483
e. Usule İlişkin Konular	483
f. Esas/Gerekçelendirme	483
C. Avrupa Adalet Divanı Önündeki Usuller	484
I. İptal Davası.....	484
1. Konum ve İşlev	484
2. Yazılı Sınavda İnceleme	485
a. Davalı Birlik Organları.....	485
b. İtiraz Edilebilir Birlik İşlemleri/Dava Konusu.....	486
c. Dava Yetkisi.....	486
aa. İmtiyazlı Davacılar (ABİHA madde 263/2)	486
bb. Kısmen İmtiyazlı Davacılar (ABİHA madde 263/3)	486
cc. İmtiyazlı Olmayan Davacılar (ABİHA madde 263/4 ve 5).....	487
d. Dava Temeli	488
e. Süre ve Davanın Usulüne Uygun Şekilde Açılması	488
f. ABAD ve GM'nin Yetkileri.....	489
II. Ön Karar Usulü	489

1. Konum ve İşlev	489
2. Yazılı Sınavda İnceleme	491
a. Havale Etme Yetkilendirmesi	491
b. Havale Nedeni ve Konusu	491
c. Karar Verilebilirlik	492
d. Havale Etme Yükümlülüğü	492
e. Usulüne Uygun Havale	493
3. Karar İçeriği	493
4. Bir (Alman) Yargıcı olarak Avrupa Adalet Divanı	493
III. Sözleşme İhlali Davaları	494
1. Konum ve İşlev	494
2. Yazılı Sınavda İnceleme	495
a. Taraf Ehliyeti	495
b. Dava Konusu	495
c. Bir Ön Prosedürün Uygulanması	496
aa. Denetim Davası (ABİHA madde 258 (1))	496
bb. Başka Bir Üye Devlete Karşı Dava (ABİHA 259/2 maddesi)	496
d. Dava Yetkisi	497
e. Dava Süresi	497
f. Davanın Usulüne Uygun Olarak Açılması	497
g. Hukuki Koruma Yararı	497
h. Esas/Gerekçe	497